

‘Leraren moeten goed omgaan met verschillen, dat is hun vák!’

‘Passend onderwijs:

‘De stip op de horizon is niet duidelijk: waar willen we heen met passend onderwijs en wat wordt er van leraren verwacht? Daardoor is een substantieel deel van de leraren er niet klaar voor.’ Dat stelt prof. drs. Dolf van Veen, Lector van het Jaar 2012, en specialist op het terrein van passend onderwijs.

‘Uit eigen onderzoek blijkt dat ongeveer één op de drie samenwerkingsverbanden al een heel eind is met de voorbereidingen voor passend onderwijs’, vertelt orthopedagoog Dolf van Veen in een restaurant in Amsterdam. ‘Het zou mooi zijn als zij als voorbeeld zouden kunnen dienen voor andere samenwerkingsverbanden, zodat we snel de bestuurlijke drukte achter ons kunnen laten. Het zou ook mooi zijn als al het onderwijspersoneel zo langzamerhand gaat inzien of horen wat passend onderwijs voor hen betekent: wat wordt er van hen verwacht, wat is daarvoor nodig, welke ondersteuning krijgen ze daarbij? Nu is er nog veel onduidelijk en onbekend maakt onbemind.’ Recent werd Van Veen verkozen tot Lector van het Jaar 2012. Hij is lector Grootstedelijk Onderwijs en Jeugdbeleid bij Inholland, buitengewoon hogeschooldocent Onderwijs en Jeugdzorg bij Windesheim en bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Nottingham in Engeland. Volgens het juryrapport vervult Van Veen een ‘toonaangevende rol als inspirator en onderzoeker’ en een ‘zeer bijzondere rol bij de versterking en opwaardering van het docentschap.’

KRAMP

Op de vraag of leraren klaar zijn voor passend onderwijs, zegt Van Veen: ‘Ik denk een grote groep zeker, maar ik denk ook een substantieel deel van de leraren niet. Daar zouden we echt nog iets moeten doen. Het probleem is dat veel leraren nog niet helder hebben wat passend onderwijs is of wat het van hen vraagt. De stip op de horizon is niet expliciet. Waar willen we naar toe? We schieten in Nederland al vrij

snel in een kramp uit angst dat passend onderwijs hetzelfde is als inclusief onderwijs. Maar als we eerlijk zijn, willen we toch allemaal dat alle kinderen, ook de 250.000 kinderen die nu een labeltje hebben en speciale onderwijszorg krijgen, goed onderwijs krijgen in een reguliere school? Overal om ons heen zien we dat kinderen met beperkingen en extra ondersteuningsbehoeften steeds meer naar het regulier onderwijs gaan. Wij zijn in Nederland relatief laat met het versterken van het regulier onderwijs en het tegengaan van segregatie!’

INCLUSIEF

Van Veen benadrukt dat inclusief onderwijs formeel niet het einddoel is van het huidige beleid, ‘maar ik denk dat passend onderwijs in de kern toch bedoeld is om zo veel mogelijk kinderen in een reguliere school goed onderwijs te bieden. Ik heb zelf trouwens niks tegen inclusief onderwijs. Integendeel.’ *En de bezwering door diverse ministers dat speciaal onderwijs altijd zal blijven bestaan dan?* Van

Dolf van Veen: ‘Ik heb niks tegen inclusief onderwijs. Integendeel!’

onbekend maakt onbemind'

Veen knikt: 'Kijkend naar hoe het onderwijshuis nu staat, denk ik dat ook. Wij zullen het niet meemaken dat het speciaal onderwijs verdwijnt. Het regulier onderwijs is voorlopig simpelweg niet in staat alle leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften goed onderwijs te bieden. Maar ik zou daar wel voor zijn.' Hij erkent dat het op dit moment voor bijvoorbeeld zeer moeilijk lerende kinderen maar ook voor veel leerlingen met ernstige gedrags- en opvoedingsmoeilijkheden beter is in een kleine setting op een speciale school te zitten dan in een grote klas op een reguliere school. 'Maar de ene school is de andere niet en op sommige scholen, bij sommige leraren, is het wél mogelijk goede onderwijszorg te realiseren. Ik vind trouwens ook dat in de plannen van passend onderwijs veel te weinig aandacht is voor de versterking van het speciaal onderwijs. Zelfs de beste leerkrachten in het speciaal onderwijs lukt het niet om bepaalde leerlingen goed te ondersteunen als bijvoorbeeld sociaal-medische zorg en jeugdzorg in en om de school niet voorhanden zijn.'

Foto: Rene Bouwman

ZELFVERTROUWEN

'Hoe krijgen we tussen de oren van leraren dat ze wél competent zijn om met zorgleerlingen om te gaan?' vraagt Van Veen zich hardop af. 'Het ontbreekt veel leraren aan zelfvertrouwen, het gevoel dat ze capabel zijn en dat er sociale en professionele steun is.' Inspectierapporten laten echter keer op keer zien dat leraren niet goed zijn in het omgaan met verschillen. Van Veen reageert: 'Zeker, en daar moet dus hoognodig verandering in komen. Iedereen is uniek en verschilt qua aanleg, talenten en sociale steun en de mix daarvan. Daar móet je dus mee omgaan in het onderwijs. Als je daar niet de vaardigheden voor hebt, moet je die leren. Dat is je vak als docent, om te differentiëren, om in te spelen op verschillen in gedrag en capaciteiten. Dit is een belangrijke kernopdracht voor lerarenopleidingen en ook na de opleiding moet dit een belangrijk aandachtspunt blijven. Ik denk dat daar de professionalisering op gericht moet zijn. We hebben veel te lang medisch-psychologische kennis over stoornissen centraal gesteld. Daar moeten we vanaf. Leraren moeten pedagogisch-didactisch goed opgeleid zijn en zeker ook kennis hebben van stoornissen, maar het hoeven niet allemaal specialisten te zijn.'

NIET ALLES ALLEEN

Stel, ik ben leerkracht van groep 7 en van mijn 28 leerlingen hebben er vijf speciale zorg nodig en door passend onderwijs krijg ik er nog vier bij! Hoe ga ik daar mee om? Van Veen lacht: 'Het is al heel mooi dat een leerkracht die vraag zou stellen. Of dat een schoolbestuur of schoolleider die vraag zou stellen aan zijn team: wat heb je nodig voor passend onderwijs en hoe gaan wij jou daarbij helpen? Nu blijft het vaak steken in de angst voor de verandering, de vrees voor veel zorgleerlingen. Het moet leraren duidelijk zijn op welke gebieden er hulp is, in of buiten de school, waar die helpende hand is en hoe die ingeschakeld kan worden. Een leraar hoeft niet alles alleen te doen of te kunnen! Daar is nog een wereld te winnen.'

Ciska de Graaff